

ב"ה

פרשת פנחס

"בן פוטי שפיטם אבי אמו עגלים וכו'"

רש"י ריש פרשתנו

למה התורה פירסמה מי היתה אמו של פנחס

בהקדים - בכללות היחוס של בני ישראל, ישנו היחוס שמצד האב והיחוס שמצד האם; אבל כאשר יש כבר מציאותו של יהודי, הנה בנוגע לכל הענינים מתייחס הבן אחר האב דוקא, כמו בנוגע לחלוקה דכהן לוי וישראל¹, וכן בנוגע למלכות, שררה וממשלה, שעוברת (לא למי שאמו היתה מזרע המלוכה, אלא) למי שאביו היה מזרע המלוכה.

ועל פי זה אינו מובן מדוע נזכר בפרשת וארא גם היחוס מצד האם: בנוגע ליחוס של משה ואהרן" - ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה ותלד לו גו"²: בנוגע ליחוס של בני אהרן" - ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון ותלד לו גו"³: ובנוגע ליחוס של פינחס" - ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו גו"⁴. והיינו, ששלושה פעמים ("בתלת זימני הוי חזקה"⁵) נזכר גם היחוס שמצד האם, אף שלכאורה אינו שייך ל"סדר היחס"?

ועל כרחק צריך לומר, שבענין היחוס נוגע לא רק מה שנותן האב, אלא גם מה שנותנת האם, שלכן מסופר ביחוס של משה שאמו היתה יוכבד, וביחוס של אלעזר - שאמו היתה אלישבע בת עמינדב אחות נחשון, וביחוס של פינחס - שאמו היתה מבנות פוטיאל.

¹ ראה גם לקו"ש ח"ל ריש ע' 240. חל"א ס"ע 97.

² פרשתנו ו, כ.

³ פרשתנו שם, כג.

⁴ שם, כה.

⁵ ב"מ קו, רע"ב. וש"נ.

[ולהעיר, שגם היחוס של אלעזר ושל פינחס לאמותיהם נוגע למשה, כיון שמצינו ששניהם השלימו ענינו של משה: כאשר נתעלמו ממשה רבינו הלכות גיעולי עובדי כוכבים - אמרם אלעזר⁶; וכאשר נתעלמה ממשה רבינו ההלכה שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו - אמר פינחס למשה "מקובלני ממך כו", וגם עשה כן בפועל בשליחותו של משה שאמר לו "קריינא דאיגרתא איהו להוי פרוונקא"⁷, ובגלל זה - הנני נותן לו את בריתי שלום"⁸].

וזוהי גם הוראה ולימוד לנשי ובנות ישראל - שאף על פי ש"איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש"⁹, שלכן צריך להיות ענין הכיבוש על ידי אנשים דוקא, מכל מקום, הפעולה על האנשים שיוכלו לכבוש - תלויה בנשים; האם היא זו שצריכה ליתן לַבֵּן את הכח על זה.

ודוקא על ידי הענינים שנותנות האמהות, יכול להיות מה שנאמר לאחרי "סדר היחס": "הוא אהרן ומשה (אלו שהוזכרו למעלה שילדה יוכבד לעמרם) . . הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים"¹⁰.

ועדיין צריך להבין בנוגע להיחוס דהאמהות: בשלמא בנוגע ליחוס של משה לאמו יוכבד - מובן העילוי שבזה להיותה "בת לוי אחות קהת"¹¹, ועל דרך זה בנוגע ליחוס של אלעזר לאמו אלישבע - להיותה "בת עמינדב אחות נחשון":

אבל אינו מובן מהי מעלת היחוס של פינחס לאמו, שהיתה "מבנות פוטיאל" - "שיש בזה שני פירושים¹²: "דאתי מיתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה", או "דאתי מיוסף שפטפט ביצרו", ומובן העילוי שביחוס ליוסף שפטפט ביצרו, אבל מה העילוי ביחוס ליתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה!?

ובפרט שהשם "פוטיאל" אינו על שם ענין שעשה לאחרי ששב בתשובה, וגם לא על שם שפיטם עגלים להיפך דעבודה זרה, על דרך דברי הגמרא במסכת מנחות¹³ "אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר", אלא על שם ש"פיטם עגלים לעבודה זרה"!

---

⁶ מטות לא, כא ובפרש"י.

⁷ בלק כה, ו-ז ובפרש"י.

⁸ פינחס כה, יב.

⁹ יבמות סה, ב.

¹⁰ פרשתנו שם, כו-כז (ובפרש"י).

¹¹ פרש"י שם, ו. - נתבאר בארוכה בלקו"ש השבועי (נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"ו ע' 42 ואילך).

¹² ב"ב קט, סע"ב. הובא בפרש"י עה"פ.

וביותר קשה על פירוש רש"י, שלהיותו פירוש פשוטו של מקרא לבן חמש למקרא, היה לו להביא רק את הפירוש "מזרע יוסף שפטפט ביצרו", שזה מורה על מעלת היחוס, ולפועל, הנה לא זו בלבד שמביא גם את הפירוש "מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה", אלא מביאו בתור ענין ראשון, ורק לאחרי זה מוסיף "ומזרע יוסף שפִּטְט ביצרו"!

אך הענין בזה - בשייכות למה שכתוב בהמשך הכתובים, לאחרי "סדר היחס" - "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים":

כדי "להוציא את בני ישראל ממצרים", צריכה להיות העבודה באופן כזה דוקא - להתעסק ולקרב גם יהודים כאלו שיש להם שייכות לפיטום עגלים לעבודה זרה, ועל ידי זה יכולים לפעול שאפילו יהודים שנמצאים כבר מאתיים ועשר שנים במצרים, "ערות הארץ"¹⁴, יוכלו לצאת ממצרים¹⁵.

וזוהי ההוראה לכל אחד ואחד - שאין לטעון שרצונו לעסוק רק עם יהודי שהוא בדרגת צדיק, ולא עם מי שנמצא בדרגא שלמטה מזה, אלא צריך שיהיה מתאים לו לעסוק אפילו עם יהודי שנמצא במעמד ומצב הפכי; ולא להמתין עד שהלה יבוא מעצמו וישוב בתשובה, ואז יתעסק עמו, אלא עוד בהיותו במעמדו ומצבו צריך ללכת אליו ולקרבו לתורה ומצוות.

וזוהו תוכן כללות הציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁶, ו"אוהב את הבריות ומקרבת לתורה"¹⁷ - שיש לעסוק גם עם אלו ש"נקראים בשם בריות בעלמא" (כדברי רבינו הזקן בתניא¹⁸), והיינו, שאין להם שום מעלה (אפילו לא המעלה שהם בני אברהם יצחק ויעקב, שזוהי מעלה גדולה ונפלאה: "ובנו בחרת"¹⁹), מלבד מה שנבראו על ידי הקב"ה, ואף על פי כן נאמר אודותם "אוהב את הבריות ומקרבת לתורה" (אבל לא לקרב ולהוריד את התורה אליהם²⁰).

¹³ מד, א.

¹⁴ מקץ מב, ט. שם, יב.

¹⁵ ראה גם תו"מ חל"ו ע' 7.

¹⁶ קדושים יט, יח.

¹⁷ אבות פ"א מי"ב.

¹⁸ פל"ב.

¹⁹ נוסח ברכות ק"ט.

²⁰ ראה שיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט תשכ"ג ס"ה (תו"מ שם ע' 64). וש"נ.

וכידוע²¹ סיפור כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר שאמר לו אביו כבוד קדושת אדמו"ר (מהורש"ב) נשמתו עדן בנוגע למאמר רבותינו ז"ל²² "כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו": בוא וראה - בקראו בשמו - עד כמה גדולה הרחמנות על מי שהתורה כבר אומרת ש"אסור לרחם עליו"!

וזהו גם הטעם ש"סדר היחס" נאמר בפרשת וארא דוקא: בפרשת שמות²³, נזכר רק על דרך עשיית אותות ומופתים, אבל עדיין לא היו האותות ומופתים בפועל, ואדרבה: סיום הפרשה הוא אודות קושי הגלות ביותר, עד כדי כך, שמשה רבינו טען "למה הרעותה לעם הזה", כיון ש"הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך"; ואילו בפרשת וארא מתחיל סיפור הגאולה, החל מהאותות ומופתים, וביטול השעבוד.

וכיון שבשביל זה יש צורך בכחות נעלים יותר - לכן נאמר כאן דוקא סדר היחס, שבזה נרמז הכח שמורשים ה"אבות" לבניהם.

ועל ידי הענינים שמקבלים מה"אבות", וכאמור, שבזה נוגע לא רק היחוס מצד האב, אלא גם היחוס מצד האם²⁴, באים למעמד ומצב ד"הם המדברים אל פרעה מלך מצרים" - "מדברים" דייקא, בלשון קשה²⁵, כיון שנעמדים נגד כל העולם, מבלי להתפעל משום דבר;

ופועלים גם את הענין השני - "הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם"²⁶, שמעמידים "צבאות הוי" שיצאו בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים.

קטע משיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבט, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"א חוברת ב' ע' 13

²¹ ראה גם תו"מ חל"ח ס"ע 278. וש"נ.

²² ברכות לג, א. וש"נ.

²³ ג, כ. ד, כא (ובפרש"י).

²⁴ חסר קצת (המו"ל).

²⁵ ראה פרש"י ריש פרשתנו, ובשפ"ח שם.

²⁶ פרשתנו שם, כו.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחי
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה